

МІХАСЬ РУДКОЎСКІ

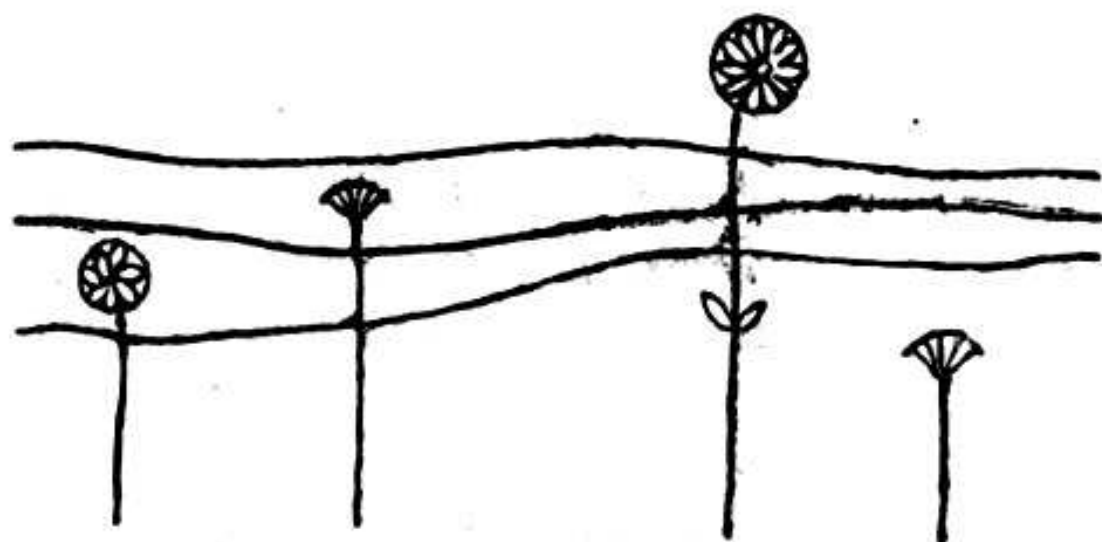
ПЕРШЫЯ
ВЁРСТЫ

Зборнік вершаў «Першыя вёрсты» — першыя крокі маладога паэта па цяжкім і пачэсным шляху паэзіі. Поўны сілы, жадання службы свайму народу, поўны любові да Радзімы прыходзіць лірычны герой Міхася Рудкоўскага ў жыццё. Яму варажыя фальш і мяшчанства, ён непрымірымы да прыстасаванцаў, ён закаханы ў працу, у добрых людзей, у родныя краявіды.

І мы верым, што і далей яго шлях будзе хоць і нялёгкі, але прамы, ён не пойдзе шукаць пратаптанай сцежкі.

Электронная версія кнігі падрыхтавана адмыслова
для Ганцавіцкага краязнаўча-інфармацыйнага партала
www.gants-region.info

ЮНАЦТВА

І радасць не міне,
І скруха, і трывогі:
Юнацтва у мяне
Такое ж, як у многіх.

Не песціў я яго —
У поце, з мазалямі
Праходзіла яно
Лугамі і палямі.

**Лятала ў стэп,
 прывет
Цалінным несла вёснам,
І там ягоны след,
І там яго барозны.**

Да працы неспакой
І ноччу нават будзіць.
Няўрымслівай такой,
Відаць, і сталасць будзе.

* * *

Лепш аслепнуць да скону дзён,
Лепш навекі свой страціць слых,
Чым сумленне згубіць сваё
На адзін толькі міг.

Лепш не бачыць пялёсткаў бель
І не чуць, як шумяць палі,
Чым пакінуць пасля сябе
Чорны след
на зямлі.

ШЛЯХІ-ДАРОГІ

Праз сэрца маё пралягае дарога.

П. Броўка

І навошта пакахаў я
Вас, бясконцыя дарогі,
Вас, нязведаныя тайны
І нязнаныя трывогі?

Хоць застацца просіць маці,—
Захапіўшы томік Танка,
Адпраўляюся шукаць я
Новых песень, свежых ранкаў.

То шашой і бальшакамі
На папутных рэжу ветры,
То метровымі шагамі
Адмяраю кіламетры.

Закапаўшыся па пахі,
Засынаю ў стозе сена,
Каб на міг адчуць, як пахне
Даль начная мятай, кменам;

Каб не вухам — нервам кожным
Чуць далёкі звон планетаў...
Далібог, у падарожжы
Ператворышся ў паэта.

Пазаве мяне знаёмы
На ажыны ў Белавежы,
Дзесь на Піншчыне, вядома,
Пачастуюць мёдам свежым.

Ў цытадэлі па-над Бугам
Быль расказа кожны камень.
Шклянку пусцім мы па кругу
У Бярозе з землякамі.

І — далей... Няспешным крокам
Ідучы вясёлым лесам,
Я, дзівак, гляджу звысоку
На імклівыя экспрэсы...

Стрэчы, ростані, трывогі —
Так да скону б дзён, здаецца...
Родныя шляхі-дарогі,
Пэўна, вы прайшлі праз сэрца.

І не ведаю, як можна
Прямяняць вас на курорты.
Свежасць п'ю вятроў дарожных,
А спакой курортны —
к чорту!

ВЯСНОВЫ НАСТРОЙ

Мне чамусьці не спіцца начамі.
Мо таму, што ў густой сіняве
Песня новая ходзіць палямі,
Ці таму, што ў суседа ў хляве
Зноў на золку трывожацца гусі
І крычаць — чуюць дзікіх сясцёр,
Што па зорах трымаюцца курсу
Да радзімых заток і азёр...

Выйдзеш раннем — шырока, раздольна.
Сонца — там, у палях, за ракой.
Раўнадушным не быў я ніколі,
А парою прыгожай такой
Усхвалёваны крочу за вёску,
Дзе крылом жаўруковым вясна
Б'ецца ў небе і чорнай палоскай
Першая праягла баразна.

І калі я п'ю ўспенены вецер,
Удыхаю пах свежай раллі,
Вы ў той міг мо нікога б на свеце
Шчаслівей за мяне не знайшлі.

* * *

Не ў сівай легендзе,
Не ў казцы, не дзесьці —
У нас на Палессі
Ёсць дзіўная песня.

У ёй — пералівы
Ільну і нябёсаў,
Пыл горкі дарог
І мядовыя росы.

У ёй — подых бур
І жытнёвыя ночы,
Агні бліскавіц
І дзявочыя вочы.

У ёй — пераклічка
Гудкоў маладая,
Размах, шырыня,
Што дыханне займае.

І як успамін —
Шум бароў, абеліскі...

У ёй — усё любач,
Блізкае-блізкае.

Калі нат памкнеш
На другую планету,
Не, з сэрца не выкінеш
Песню
гэту.

МАКІ

Напоены блакітам, ветрам,
Ударыў золак у бутоны —
І іскры пырснулі ў паветры,
Бутоны лопнулі са звонам.

Нібыта полымя ўзмахнула
І, плаваючы сталь белых росаў,
З такою сілаю шугнула,
Што раскаліла край нябёсаў...

Ірдзелі макі маладыя,
Два дні пялёсткі палыхалі,
На трэці — алыя, жывыя —
На травы зябкія апалі;

Агнём укрылі, апалілі
Нат кветкі мальваў, ціхіх, вечных...
...І мне б згарэць з такою сілай
Ў гарэнні нашым чалавечым.

ВОСЕНЬ

Астры і вяргіні
Ўчора дацвілі.
Паднябессем сінім
Гусі паплылі.

Звяў барвовы золак,
Змоўк птушыны свіст.
Усцілае долы
Залацісты ліст.

І ляціць старонкай
Вогненных бяроз
Малады і звонкі
Ранішні мароз.

ПАМЯЦЬ

Бэз ломіцца ў вокны,
заліў усе вуліцы.
Мяцеліца сіняя
кружыцца, кружыцца.
І сэрца да сэрца,
трапечучы, туліцца,
Цалуецца гарача,
хораша дружыцца.

...У бэзавы чэрвень
салдаты варожыя.
Душу нам крывёю
людскою апырскалі,—
Успыхнула наша
дзяцінства трывожнае
Любові і гневу
калючымі іскрамі.

Аб тым, што яшчэ
не мужчыны, а дзеці,
Напэўна, не зналі,
не ведалі самі мы,

Хоць нас выдавалі
суквецці ў букеце,
Дзе «шчасцяў» шукалі мы
перад экзаменам...

Крамністыя годы,
у бэзавай замеці
Не ўспомніў бы вас
дзеля слова прыгожага...
Не! Права не маю я
выкінуць з памяці
Маіх аднагодкаў
дзяцінства трывожнага:

* * *

Плыла ноч. У дуброве, у полі
Бушавала у квецені лета.

«Не забудзь!..»

«Не, ніколі-ніколі...»

Абрываецца казка на гэтым.

Абарвалася, за пераправай
Мільганула дзявочай касою.
Плыў світанак у зорах крывавах,
Паласкаўся крывавай расою.

...Пахне бэз, як калісь, як тым летам.
І застольныя пеняцца чары...
Каб вярнуць казку светлую гэту,
Ты прайшоў палавіну планеты,
На якой бушавалі пажары.

* * *

Вяргіні асеннія...

Золкам

К зямлі прытуліліся хаты.
За вёску вялі камсамолку
Чужыя салдаты.

І раніцай свежаю, сіняй
Ёй павыколвалі вочы.
Цвілі, барвавелі вяргіні
Над целаю дзявочым...

Я сёння амаль што мужчына.
А восень запаліць пялёсткі —
Мне зноўку прысніцца дзяўчына
Ў вяргінях за вёскай.

І знаю, нікому ніколі
З крамнёвага сэрца не сцерці
Той горды вяргіневы колер —
Колер бяссмерця.

М 15383

Абонент

БРЕСТСКАЯ

ОБЛАСТНАЯ

17

НЕЛЬГА МАЎЧАЦЬ

У Грэцыі, у Італіі, сярод аліў-
кавых гаёў, размяшчаюцца аме-
рыканскія ваенныя базы.

(З газет)

Хірасіма. Бабін Яр. Асвенцім...
Попел, нават попел, не маўчыць...
Хто, скажыце, хто з вас хоча смерці,
Стаць аднойчы вугалем ўначы?

Вы хіба не бачыце — ў алівах,
Побач з вамі, тупа дрэмле смерць?..
Мне казалі, што мудрэц — маўклівы,
Я ж скажу: маўклівы — не мудрэц.

Як маўчаць, калі над акіянам
Сіні вецер стронцыем прапах?
Як маўчаць, калі нат у курганах
Не маўчыць халодны попел-прах?..

Дык няхай гучыць над светам слова,
Слова гневу ходзіць па зямлі,
Каб пад сонцам цвіў мой край сасновы
І алівы вашыя цвілі!..

БАБІНА ЛЕТА

Бабіна лета гарыць пад акном —
Зоры, дый годзе, на градах цвітуць.
Пыхаюць белыя грудзі агнём,
Цяжка, ой цяжка кабеце заснуць.

Поўначчу ціхай над хатай ўдавы
Трубяць, удаль летучы, журавы.

Чуючы іх, ёй не спаць да відна:
Крыўдна і горка, што свой увесь век
Быццам вярба над ракою яна...
Ды на каго наракаць удаве?

Сват не адзін быў адпраўлены з хаты:
Доўга чакала жанчына салдата.

Верыла картам цыганкі і снам,
Верыла, вернецца любы дамоў.
Клалася ў косы яе сівізна —
Ён жа з вайны не ішоў... не прыйшоў...

Буйна штогод цвіло бабіна лета.
Вечнай салдаткаю стала кабета.

Сэрцу балюча: няўжо сапраўды
Ў тым і бяда і святая віна,
Што зберагала сябе праз гады
Ціха і горда, бы ў полі сасна,

Прадай самоту сваю заглушала —
Ў печы паліла ды ў поле спяшала?..

Жоравы, змоўкніце вы ў цемнаце,
Дзікія, добрыя, досыць трубіць:
Бабіна ж лета сягоння цвіце —
Сэрцаў збалелых не трэба будзіць!

У нас на сяле ў кожнай хаце дзесятай
Не прычакала жанчына салдата...

ПЕСНЯ ПРА БЯРОЗКУ

Як толькі юнацтва — ўзрост зорны — настала
І я расставаўся з бацькоўскім парогам,
Бярозка мне хусткай зялёнай махала:
— Далёкай дарогі, шчаслівай дарогі!

На кручах Сіхотэ-Аліня сівога,
За тысячы вёрст ад палескае вёскі,
Алмазаў шукаў я і думаў з трывогай,
Што дзесьці чакае, сумуе бярозка.

Учора ж, авеяны пругкім вятрыскам,
Вярнуўся дадому купаллевым ранкам,
І хоць не пісаў ёй — з дарогі няблізкай
Страчаць мяне выйшла бярозка-бялянка.

А сцежкі нязбітыя зноўку гукаюць
У свет неспазнаны, адчынены насцеж.
Бярозка, даруй, што не хочу, не знаю
Спакойнага шчасця,
бяскрылага шчасця.

* * *

К рацэ ступіўшы, задрамалі сосны,
На гладзі — зоры, хоць бяры рукой.
Скажы — я іх табе на бераг росны
Усе павыкідаю да адной.

Ты не шкадуй адцвіўшае чаромхі.
На ўзлессі вунь каліны п'юць расу.
Табе, русавалосая, я тонкіх
Заснежаных галінак прынясу.

І ў гэты час блакітнага світання
Не гавары мне, як калісь, «бывай»,
Вазьмі з сабой суквецці — і ў расстанні
Хоць зрэдку край сасновы ўспамінай.

А ў навальніцах адбушуе лета
І запунсуе звонкі ліст асін —
Мы прыйдзем зноў, каб над ракою гэтай
Упіцца сокам вогненных калін.

НА МОСЦЕ

Зноў мы стрэліся на мосце,
Зноўку лісце, лісце, лісце...
Недаказанае штосьці
Тут у нас было калісьці.

Потым тры гады употай,
Знаю, марыла аб стрэчы.
Дык чаго ж глядзіш з сумотай,
З хваляваннем ў гэты вечар?

Хай прабачаць маладосці,
Хай жа чуюць, знаюць людзі:
Сустрэкаюцца на мосце —
У сяле вяселле будзе.

* * *

Бялеюць у полі бярозы на ўзмежку,
І клічуць і вабяць жытнёвыя сцежкі.

Там падаюць зоры, там пахне рамонкам,
Там песня становіцца звонкаю-звонкай —

Пра вечар вясновы ў разводдзі і ў сіні
І пра цягнікі, што удаль нас насілі.

Дык пойдзем за вёску!..

Аб грудзі тугія
Хай б'юцца дрыготка калоссі цяжкія;

Хай жоўты пірог з нівы той маладое
На стол пададуць
і ў дзявочым пакоі

Ў бяседе вясельнай сяброўкі-даяркі
Усклікнуць, што горка гарэлка у чарках!..

ПЕРШАЗІМАК

Прыдарожныя кусты
У пялёстках інею,
Бор, далёкі і густы,—
Горы цёмна-сінія...

Капыты ўзрываюць снег.
Снег звініць пад полазам.
Першазімак — першы след
Ўецца белым поясам.

Праміну знаёмы сад,
Сіласныя вежы я...
І пасыплюцца, бы град,
Абгаворы свежыя.

Ты ж у белым халаце
Выбежыш, харошая.
Абгаворы замяце
Ноч сівой парошаю.

На папутных ізноў
Пыл і вецер глытаю.
Мне туды, дзе ў акно
Белы бэз пазірае;
Дзе на свежай раллі,
Ля кастроў, з дымам горкім
Сок кляновы пілі
Мы ў сяўбу надвячоркам;
Дзе ля светлых крыніц,
У лугах, за работай
Ліўся ў пах медуніц
Пах прасолены поту
І, змяшаўшыся з ім,
Так п'яніў, так дурманіў!..
У жытным, сярод ніў,
Мяне стрэла каханне...
Сёння там, на мяжы,
Знаю, шэпчуць рамонкі,
Знаю, выйшла к шапы
Маладая сасонка.

* * *

Прастораю зорнай
Над горадам сонным,
Высока-высока,
Пад месячным дыскам зялёным
Гусі лятуць на поўнач.

У далечы дальняй,
Над плёсам рыбачым, над гаем
Трывожныя крыкі,
Як сполахі ночы,
лунаюць —
Гусі лятуць на поўнач.

У выраі птахам
Гняздоўе бацькоўскае сніцца.
Блакітнаю трасай адвечнай
І жыць і пладзіцца
Гусі лятуць на поўнач.

На поўнач лясную...
Ды іхнія крылы

Ветрам пякельным,
Нібыта агнём, апаліла,
Стронцыем ім апаліла

белыя крылы

Там, над Сахарай...

Травой маладою
Лугі пакрываюцца, поймы.
Стынуць па ночах у поймах
Старыя гняздоўі —

Пад месячным дыскам
Спяшаюцца гусі на поўнач.

.

Апусцяцца гусі на дол
І не ўзнімуцца болей,
У неба не ўзнімуцца, мусіць,
Ніколі-ніколі
Прабітыя стронцыем гусі...

* * *

Глядзеў, дзівіўся:
у стыні белаі;
На снезе лёгкім,
як пух гусіны,
Кракосу кветкі
гарэлі, тлелі,
Бы жар чырвоны
з адлівам сінім;

Было хоць сэрца
кладзі на плаху;
Цюльпаны ведаю
і мімозы...
Чаму ж, чаму я
не знаю паху
Гарачай, роднай
травы-кракосу,
Якой матуля
у партызанах
На целе бацькі
гаіла раны?..

СЛОВА ПРА МУЖНАСЦЬ

Бура раве і вые,
Неба, як каламуць.
Стогнуць векавыя
Сосны вакол, гудуць...

Ноч... Там, пад снегам, доты.
Тут — ні душы нідзе...
Ё, на сівых сумётах —
Цень... Чалавек ідзе.

Хістка, як быццам п'яны,
Сілы — на крокаў сто,
Кроўю сцякае рана,
Ные, гарыць плячо.
«Жыць!.. Адступіся, смерць, ты!
Жыць — ну хоць пяць мінут...
Я не магу памерці:
Лагерь дзесь побач тут,

Тут яны, мсціўцы, недзе...»
Сілы адчуў прыліў...

Поўз чалавек па снезе —
Гнеў і любоў паўзлі.

«Я дацягну, асілю...»
Толькі ў вачах, бы ў сне,
Полымем-барвай, сінню
Зырка успыхнуў снег.

«Прэч, смерць!.. Не ўдасца гадам...
Бура, прыляж на міг...
Хлопцы, не спіце! Здрада!
Два батальёны іх...»

Крыкнуў — і зубы сціснуў,
Сціснуў апошні раз.
Стала на момант ціха...
— Чуем,— прыйшоў адказ.

Зноўку шпурнула ў бездань
Бура калючы снег.
...Бура сагне жалеза,
А чалавека — не!

* * *

Уночы бора́м хадзі́лі ліўні
І глу́ха стагна́лі со́вы за буда́ном.
А рана́к блакі́тны і та́кі маўклі́вы —
Як тра́вы і імхі́ расту́ць, на́ват чу́тно.
Па́хне ча́борам, і́гліцаю́ і гры́бамі —
Зялё́наю, до́браю па́хне зямлё́й...
У ля́сным гэ́тым ца́рстве, дзе́сь побач з на́мі,
Ходзі́ць ма́ленства тваё́ і маё́.
Па́кліч — і́ яно́ адгукне́цца рэ́хам,
Пра́кукуе́ зязю́ляй, пра́трубі́ць ла́сём...
Няма́ла даро́г мы з та́бой пра́ехалі́,
А гэ́тых сце́жак не за́былі ў́сё ж.
Няма́ла ба́чылі мя́сцінаў́ райскі́х,
Дзі́віліся́ хара́ству і́х, хва́лілі́ ад ду́шы.
Але́ нас ця́гнула ў́ вера́совы́ край́ свой,
Мы ча́ста сума́валі́ па́ бара́вой ці́шы,
Па́ бру́снічні́ку зва́нкім у́ ро́сах бе́лых,
Па́ ма́чтах-со́снах, што́ ві́дны зда́ля...
Для́ нас бе́з гэ́тай бара́віны́ спела́й
Та́кой кро́ўна блі́зкай
не́ была́ б зямля́.

* * *

Ад рэчак туманнымі ранкамі
Ласі падаліся ў гушчары,
Дзе клёны — халодныя факелы —
Разводзяць лясныя пажары.

У полі дубы векавечныя
Стаяць у злінялых папах,
Ды салам і бульбаю печанай
Ля тлеючых вогнішчаў пахне.

На ўзмежках цяляты цыбатыя
Капусным пахрумстваюць лістам...
А восень з палеткаў багатых
Ідзе ў кашміроўцы квяцістай.

Праходзіць калгаснымі сёламі
(Нішто сабе справы ў арцелях!)
І сваццяю шчодрай, вясёлаю
Балюе на кожным вяселлі.

ВЕСНЫ

Край бярозаў і гонкіх соснаў,
Край лугоў і заток азёрных...
Дваццаць пяць крыгаломных вёснаў,
Дваццаць пяць маіх летаў зорных

Адшумелі гарачым ліўнем,
Адшугалі кастром начлежным,
Праплылі на чаўнах шчаслівых
Па разлівах чаромхаў снежных...

Па зямлі не хадзіў я госцем,
Абліваўся не раз я потам,
Падаў з кручаў, каб зноў са злосцю
На вяршыню ўзабрацца потым.

Не адзін я — такіх нас многа,
Што ішлі без разваг, разліку;
Не мяне аднаго ў дарогу
Зорны вецер світанкам клікаў;

Не адзін пакідаў я дома
Маці з чыстай слязою на вейках,—

Будаваі плаціны, домны
Камсамольцы сярэдзіны веку.

Хрумсткі пыл казахстанскіх стэпаў
І жалезны мароз сібірскі,
Кіпню чайнік, ды бохан хлеба,
Ды прачытаных вершаў нізка —

Гэта тое, чым жыў парою
Я з табою,
 маё юнацтва.

І ніякім не быў героем,
За жыццём было цяжка ўгнацца.

Без мяне клалі першы камень
У фундамент ГРЭС у Бярозе,
Тры гады ужо я з землякамі
Копы сена ў лугах не зносіў.

І на столькіх не быў радзінах
І вяселлях з застольнай песняй!..
Ты прабач мне, мой край радзімы,
Ты даруй мне, маё Палессе!..

Закасаў рукавы кашулі —
Разам з сонцам
іду планетай.

Мо таму у бары зязюлі
Так ахвотна мне лічаць леты...

ДЗЯЎЧЫНКА

З ёй мы стрэліся на вечарынцы.
Не назваў бы дзяўчынай — дзяўчынкай:
У вачах — па гарачай смяшынцы,
Станам гнуткая, што чарацінка.

Сёння ж вуліцай новай уранні
На работу бягу я, спяшаю,
Зірк —
пад сонцам аж, на рыштаванні
Яна самая, кельмай махае.

Не фантаст я, о не! А паверце,
Не на жарт я спужаўся:
пушынкай
Не панёс бы гарэзлівы вецер
У іскрыстую далеч дзяўчынку.

* * *

Праходзіць ноч кароткая весняя,
Цвет вішнёвы асыпаецца на зямлю.
А я ўсё стаю ля сасновых веснічак,
Як на краі абрыва стаю.

Ты спіш, Марына?..

Была шывшынай, была калючаю,
Птушкаю лясною была.
Нашто ж кілішак ты на заручынах
Да губ сваіх паднясла?

Ты спіш, Марына?..

Угаварылі прыгубіць горкую,
Не прычакала з дарог мяне.
...Заплаканыя вочы, нібыта зоркі,
Бліснулі ў тваім акне.

Ты спіш, Марына?..
Не...

БАЯНЬ

Ах, Баянь, сяло зарэчнае!
Ах, дзяўчаты галасістыя!..
У Баяні песні вечарам
Ходзяць разам з баяністамі.
За вішнёвай за аселяй
У Баяні песні родзяцца,
У вішнёвую мяцеліцу
Над Баянню зоры сходзяцца.
У жыты, лугі мурожныя
Залатыя зоры падаюць.
У Баяні ў хату кожную
Ціха стукаюцца радасці.
На падушкі на дзявочыя
Летуценні апускаюцца:
Сняць дзяўчаты сны хорошыя,
Ў сне кароткім усміхаюцца.
Золкі светлыя і сінія —
У дзяўчат усмешкі шчасныя...
Еду я ў Баянь гасцінную,
У Баянь — сяло калгаснае!

У НАВАЛЬНІЦУ

Адзін удар — за пералескам,
Другі — за плёсам, над крыніцай.
З шалёным грукатам і трэскам
Рвуць, рэжуць неба бліскавіцы.

Іх росчырк — сіні і гарачы.
Рака раве і закіпае,
На бераг, к буданам рыбачым,
Чаўны, як трэскі, выкідае.

Замшэлы вяз гатовы ўкленчыць,
Гатовы на зямлю зваліцца.
А побач дуб расправіў плечы,
Ступіў насустрач навальніцы.

* * *

Калі не чуў ты ветраў паху,
Не прыпадаў на ўзлесках ніц,
Каб уталіць з дарогі смагу
Вадою чыстаю крыніц;

Калі ты палюбіць не здолеў
Начлежных трапяткіх агнёў
І не прыносіў летам з поля
У жмені свежых мазалёў;

Калі бяссоннымі начамі
Ля вокан сцежак не таптаў,—
Хоць ты і быў тут, поруч з намі,
Ты ўсё ж не жыў, а — існаваў.

ШЫПШЫНА

Па белай п'якучай расе
Ідзём мы далінаю.
Аплецены сцежкі усе
Ляшчынай, шыпшынаю.

Дубровай шугае вясна,
Гудзе сінякрылая.
Шчабеча, смяецца

мая

Жаданая, мілая.

І шчокі і вочы гараць...
Як цень я, засмучаны:
За рукі яе мне б узяць,
Аб тым, што кахаю, сказаць,—
Шыпшына ж калючая...

ЗАЛАТЫ БЕРАГ

Як чараты, стаяць жыты,
Згінаюцца магутныя.
Шырокі Бераг Залаты
Густы туман ахутвае.

І на мяжы туман ляжыць,
На мурагах настоены,
Хоць ты живот расперажы
І пі, бы сырадой, яго.

Гамоняць з небам тут жыты.
А з-за прыгорка роснага
Сюды,
на Бераг Залаты,
Прыйшла бярозка босая.

І перад ёю,
ну нібы
Перад дзяўчом-свавольніцай,
Жытамі волаты-дубы
На паядынкі сходзяцца.

Лісты дубовыя звiняць,
Як бы шчыты у воiнаў.
...Такому краю —
век стаяць:
Ён так трывала скроены.

ПАКІНУТЫ БУСЕЛ

Буслы ўзняліся з поймы у дарогу.
Хвіліна, дзве — над лесам шнур растаў.
А ён нат не крануўся — доўга-доўга
На парыжэлай купіне стаяў.

Глядзеў услед...
А змокам, адзінокі,
На ліпу сеў каля гнязда свайго,
І цішыню разрэзаў дзікі клёкат,
Не клёкат — крык надтрэснуты яго.

Ён зваў братоў.
Яму б — пад крылы вецер
І ў дальні шлях, за імі ўслед, паплыць...
Відаць, страшней,
страшней за ўсё на свеце
Пакінутым усімі быць.

У КРАІ САСНОВЫМ

У кофточцы лёгкай, з прычоскаю моднай,
Была ты прыгожай, была ты халоднай.

Вясёлыя джазы любіла і знала,
Ясеніну трохі сімпатызавала...

Тым ліпенем ліпы цвілі буйным цветам,
Тым ліпенем быў я таксама паэтам.

Табе назначаў з хваляваннем спатканні,
З табою блукаў я у месячным ззянні,

Дзе сцежкі-прасекі, і зябкія плёсы,
І вербы ў тумане, і ў жыце бярозы.

Хацеў я, каб ты іх душой палюбіла,
Каб мара цябе узнімала на крылах.

Ды ў краі палескім, у краі сасновым
Тады не знайшоў я патрэбнага слова —

І сцежкі-дарожкі, прабітыя намі,
Даўно зараслі быльнягом, верасамі...

Навошта цябе я і сёння кахаю,
Навошта такога я слова шукаю,

Якое ў душы тваёй лёд растапіла б,
Якое старых маладымі зрабіла б,

Жыццём задаволеных і раўнадушных
У шлях неспакойны прымусіла б рушыць?..

У мове радзімай, у краі сасновым
Знайду, адшукаю такое я слова.

* * *

Над Начанкай-ракою ночы
Пахнуць мятай і медуніцай.
На паўкрока са сцежкі збочым —
Лёгка ў травах густых згубіцца.

Я трымаю цябе за рукі:
Мне здаецца, што у тумане,
Ў сіняве, дзе знікаюць гукі,
Ціхай песняй і ты растанеш.

А мо шэраю перапёлкай
Паляціш над ракою соннай.
Свет адвечны у росах золкіх
Для мяне таямніца сёння.

Ты ж, дрыготкая і зямная,
То сумуеш, то зноў смяешся.
...Тая летняя ноч малая
Даражэй для мяне за вечнасць.

* * *

Маланкі

скрэшчваліся, як шпагі,
І ламаліся дзесь за плёсам.
Свежай рутаю губы пахлі,
Навальніцаю пахлі косы.

Успышкі кідалі нас

у бяздонне,
Ва ўстрывожаны свет і гулкі.
Са мной побач была мадона,
Са мной побач была дзікунка.

То сцішалася,

то ветрам стрэчным
Падстаўляла са смехам грудзі...
О жанчыны, як недарэчна
Вельмі часта аб вас мы судзім!

У тую ноч бліскавіцаў страшных
У першыню зразумеў я, мусіць,
Прыгажосць першародную вашу,
Першародную вашу сутнасць.

Стрэчы тое святлом сагрэты,
Зразумеў я, адчуў душою,
Што жыве ў кожнай з вас Джульета
І, напэўна, ва многіх —

Зоя. *

ГАЛЯ

Перуны у вячэрнім мораку
Хмары рвалі, траслі.
На калгаснай машыне хворага
У бальніцу вязлі.

Неадкладна зрабіць аперацыю —
Чалавек будзе жыць.
У свае залатых дзевятнаццаць год
Будзе бегаць у поле, смяяцца ён,
Травы мяць на мяжы.

Будзе сеяць зярняты вёснамі,
Сенажаці касіць...
Медсястра з нейкім болем, з просьбаю
На шафёра глядзіць.

А машына дарогай слізкаю
Ледзь паўзе, ледзь плыве.
Для дзяўчыны дарога блізкая —
Нібы год, нібы век.

Па-дзіцячаму губы сціснуты:
«Памагчы б, памагчы...»
Плацце белае, плацце чыстае.
— Галя, ў гразь не скачы!..

Зняць забылася туфлі новыя,—
Пронадам прападай! —
Ўжо штурхала машыну кволая
І крычала:
— Спяшай!..

А потым пад колы клаліся
Вёрсты роўнай шашы.
Пад дажджом, праз вятры імчаліся
І насустрач жыццю спяшаліся
Тры душы.

ЛЯ КАПЛІЦЫ

Дастойвае век свой капліца
Ў сасонніку рыжым.
А побач — «святая» крыніца
З пахіленым крыжам.

...Дзяўчына калісь саграшыла,
Калісьці ў юнацтве —
Да споведзі сёння рашыла
Кабета падацца.

...Сівую бабулю сагнулі
І годы і праца —
Пара, парашыла бабуля,
У рай рыхтавацца...

Табе ж, рагатуха-дзяўчына
З вачмі ў колер неба,
Табе, непаседа-хлапчына, —
Што вам,
вам што трэба?

Зірнице: вунь сдежка у жыце,
Вунь гай салаўіны.
Бяжыце, шыпшыну ламіце,
Ламіце каліну!

Няхай захлісне ваш след кожны
Прыбоем жытнёвым
І ўспенены водар мурожны
Ускружыць галовы!

А потым чакаць стануць маці
Вас, юных, падоўгу,
А потым — гарачая праца,
І вам ужо досвіткам сняцца
Паўстанкі, дарогі,

Дзе пахне не ладанам прэсным,
А ветрам калёным
І дзе не з малітвай, а з песняй
Праходзіць ваш горды равеснік
Зямлёю зялёнай.

* * *

А што гэта за гасціна
ды без чаркі...

М. Танк

Гасціну без чаркі,
без добрае песні
Не лічаць гасцінай
у нас на Палессі.
Не лічаць калінай
каліну без цвету,
Без ягад чырвоных
на голлі улетку.
На лузе, у полі
работу без поту
Мо жартам хіба
назаве хто работай.
А без мазаля
чалавека спрадвеку
Не лічаць у нас,
не завуць чалавекам.

* * *

Сёння досвіткам ўпала на клёны зара.
Гай гарыць, я — у полімі рыжым.
Я — нібыта дзікун.
Я — нібыта паранены веpr.

Ты пайшла, не сказаўшы ні слова,
тваё сіняе плацце
згарэла у барве асенняга гаю.
Ты пайшла. А ва мне, у грудзях дзесь,
застаўся пякучы асколак.

Ведаю,
будзе сэрца ён рэзаць,
як вернуцца хлопцы са змены
і, ў буфеце п'ючы гаркаватае піва,
як звычайна з усмешкай спытаюць,
калі на вяселле паклічу.

Будзе рэзаць ён сэрца,
калі у рабоце, у кнігах
захочу забыць я

і гнуткі твой стан,
і косы, што астрамі пахнуць...

Ты пайшла.

Не сказала на ростань ні слова.
І няхай!..

Я не стану прасіць,
бо кахання — не просяць.
Ты пачуеш яшчэ маё імя.
Ёсць тайга, дзе лютуюць марозы,
гор вяршыні, дзе ходзяць аблокi,
і пустыні без кроплі вады,
ёсць і гордасць таксама —
ты пачуеш яшчэ маё імя!..

Золкам недзе упала на клёны зара —
гай палае, гарыць,
б'юць мне ў твар
лістападу гарачыя іскры.
Я — у полімі восені рыжай.

КОНІ

Нам маці вячэру збіралі наспех.

Мы коней ля плоту цуглялі

I —

гайда за вёску, у змрок,

на начлег,

Нібыта ў атаку, імчалі.

Зрываўся пад ветрам калінавы цвет,

Прасёлак ляцеў у пыл-звоне.

Здаецца, не ў поле, а ў зорны сусвет

Нас неслі гарачыя коні.

Мінулі гады — разышліся пуді

Былых пастушкоў,

але й сёння

Б'юць шлях капыты —

нас нясуць у жыцці

Гарачыя, дужыя коні.

КАБ ЦВІЛІ ВЕРАСЫ

Зноў блукаю-хаджу баравінамі,
Дзе зязюлі п'юць кроплі расы,
Дзе дымяцца, зацвіўшы, пчаліныя
Верасы, верасы;
Дзе калісь партызанскі гармонік
Сумаваў па дзявочай красе,
Дзе з глыбокіх акопаў сасоннік
Танкастволы расце;
А над ім — неба сіняе-сіняе,
Пахне хвойй і водарам ніў...
Я любоўю сыноўняй, адзінаю
Гэты край палюбіў.
І аддам ўсё, што ёсць ва мне добрае,
Каб на золку спакойна ласі
Прыгажосць сваю дзікую, гордую
Ў вадапою няслі,
Каб уранні грыбнымі мясцінамі
Ў сінь плылі хлапчукоў галасы
Ды цвілі, бушавалі пчаліныя
Верасы...

МАЛАДОСЦЬ

Сцежкай той, што яшчэ не прабіта,
І шляхамі, што ўдаль праляглі,
З верай цвёрдай і сэрцам адкрытым
Я іду па бацькоўскай зямлі.

Ці буран свішча, пеніцца дзіка,
Ці лагодна звініць лістапад,
Маладосць, у паходзе вялікім
Я з табой не апошні салдат.

На пярэдні край мірнага фронту
Мяне водзіць штодня неспакой,
А пакуль ён са мной —
гарызонты
Я гатовы пакратаць рукой.

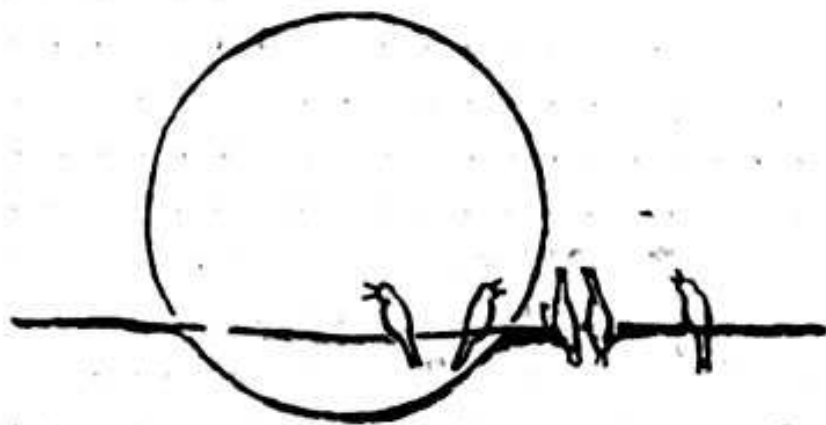
А спатрэбіцца —
пеша гатовы
Перасекчы любы кантынент
І дабрацца дарогай суровай
Да любое з далёкіх планет.

Можа дзесь у двухтысячным годзе,
Прамiнуўшы старэчую ціш,
Маладосць мая,

знаю,

ў паходзе

Разам з сэрцам маім дагарыш.

З М Е С Т

Юнацтва	3
*** Лепш аслепнуць да скону дзён...	5
Шляхі-дарогі	6
Вясновы настрой	9
*** Не ў сівай легендзе...	10
Макі	12
Восень	13
Памяць	14
*** Плыла ноч. У дуброве, у полі...	16
*** Вяргіні асеннія...	17
Нельга маўчаць	18
Бабіна лета	19
Песня пра бярозку	21
*** К рацэ ступіўшы, задрамалі сосны...	22
На мосце	23
*** Бялеюць у полі бярозы на ўзмежку...	24
Першазімак	25
*** На папутных ізноў...	26
*** Прастораю зорнай...	27
*** Глядзеў, дзівіўся...	29
Слова пра мужнасць	30
*** Уночы борах хадзілі ліўні...	32
*** Ад рэчак туманымі ранкамі...	33
Вёсны	34
Дзяўчынка	37
*** Праходзіць ноч кароткая весняя...	38
Баянь	39

• У навальніцу	40
*** Калі не чуў ты ветраў паху...	41
Шышына	42
Залаты Бераг	43
Пакінуты бусел	45
У краі сасновым	46
*** Над Начанкай-ракою ночы...	48
*** Маланкі...	49
Галя	51
Ля капліцы	53
*** Гасціну без чаркі...	55
*** Сёння досвіткам ўпала на клёны зара...	56
• Коні	58
Каб цвілі верасы	59
Маладосць	60

Рудкоўскі Міхаіл.

**Першыя версты. Вершы. Мінск, Дзярж-
выд БССР, 1963.**

Бел 2

На беларусском языке

Михаил Михайлович Рудковский

ПЕРВЫЕ ВЕРСТЫ

**Государственное издательство БССР
Минск 1963**

Рэдактар Л. Арабей

Мастак П. Драчоў

Мастацкі рэдактар М. Шырокаў

Тэхнічны рэдактар Г. Дамойская

Карэктар С. Міхасёва

АТ 18329. Здадзена ў набор 3/XI 1962 г.
Падп. да друку 29/XII 1962 г. Тыраж 2 000
экз. Фармат 84×108^{1/64}. Фіз. друк. арк. 1.
Ум. друк. арк. 1,64. Уч.-выд. арк. 1,34.
Зак. 1386. Цана 8 кап.

Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа
Галоўвыдата Міністэрства культуры БССР,
Мінск, Чырвоная, 3.

М 15383

Бел 2

Р 83

МІХАСЬ РУДКОЎСКІ

ПЕРШЫЯ
ВЁРСТЫ

